

Samen met publiek de randen van de fantasie verkennen

INTERACTIEF In de voorstelling 'This can't happen' wordt de bezoeker uitgedaagd zelf vanaf de tribune zijn fantasie de vrije loop te laten. „Als je denkt: wat ik nu hoor is waardeloos, dan kun je ingrijpen.”

Door onze redacteur
Ron Rijghard

'Gewoontes maken een groot deel van de wereld onzichtbaar.' Dat is een zin die theatermaker Emke Idema ooit las. Over die gewoontes, als beperkingen van de verbeelding, gaat haar nieuwe voorstelling *This can't happen*, want ze wil het onzichtbare zichtbaar maken voor het publiek. „Je verbeelding kan een gewoonte of een vast denkpatroon openbreken. Wat we in de voorstelling proberen is gezamenlijk dat ontgonnen gebied van de fantasie verkennen.”

This can't happen van Emke Idema (1980) is een theateraal spel, het derde in een enerverende reeks. Eerder maakte ze *Stranger* en *Rule*. De grondslag van de spellen is steeds hetzelfde: interactief theater waarbij de bezoekers samen iets doen. In *This can't happen* werkt het publiek met acteur en spelleider Sjoerd Meijer samen aan de fantasievolle uitwerking van beelden die hij als eerste oproept.

Tijdwinst

Op de vloer staat een grote zandloper met parkietenzand, die de duur van de voorstelling bepaalt op twintig minuten. Maar als de bezoekers ingaan op zijn uitnodiging om zijn beelden elke keer gedurende minstens anderhalve minuut aan te vullen met eigen fantasieën, dan verdient het publiek steeds een schep zand die vijf minuten tijdwinst oplevert. Bij een testvoorstelling vorige week rekte het meewerkende publiek het spel op tot het maximum van tachtig minuten.

De spelleider beschrijft beelden die iedereen zou kunnen herkennen, beelden uit ons collectieve geheugen, zoals de maanlanding. Idema: „Verbeelding is knippen en plakken met herinneringen en kennis. Je bedenkt bijna nooit iets wat volledig nieuw is. Daarom is collectieve kennis het startpunt. Vervolgens word je gevraagd je verbeelding de vrije loop te laten. Volgens mij levert dat in jezelf conflicten op: kun je dit doen, slaat deze fantasie ergens op, mag je dat zeggen? Al die

bezwaren en obstakels, alles wat mensen beredeneren voor zichzelf, is deel van de voorstelling.”

De bijdragen van het publiek waren soms net zo schilderachtig en fantasierijk als de beelden die de acteur oproept. Zo was er iemand die planten bedacht die aan de grond vastzaten, maar die ook dieren zijn. Idema: „We gebruiken onze verbeelding elke dag, maar die is gericht op wat waarschijnlijk is en wat er moet gebeuren. Maar aan de randen van onze verbeelding, bij dat wat nog net mogelijk is of net niet meer, kijken we weinig. Dat vrije denken mis ik in het dagelijks leven, ook als het gaat om maatschappelijke onderwerpen.”

Remmingen

Verbeelding is belangrijk om een goede burger te zijn en een goede samenleving te vormen, aldus de theatermaker. „Je moet durven en kunnen loslaten wat waar is, politiek-correct, moreel, smaakvol of wat volgens de meerderheid belangrijk is. Dat zijn geïnternaliseerde eisen die de fantasie remmen. Ik wil kijken wat het oplevert als je die remmingen herkent en erdoorheen gaat.” Als je verder denkt, wil ze maar zeggen, levert dat misschien betere, onconventionele ideeën op. „Dat kan heel bevrijdend zijn en energie geven.”

Bezoekers krijgen ook de mogelijkheid aangeboden het verhaal aan te passen door te zeggen dat het een andere kant op moet. Idema hoopt dat men dat doet. „Het kan dat je denkt: wat ik nu hoor is een waardeloze fantasie, of kinderachtig. Dan kun je ingrijpen en verantwoordelijkheid nemen voor het verhaal.”

Een grote uitdaging van dit theaterale spel is de weerstand die interactief theater oproept bij veel mensen. Dat beaamt Idema. „Als ik zelf hoor over een interactieve voorstelling, dan weet ik ook niet of ik daar zin in heb. Maar na afloop zeggen bezoekers vaak dat het enorm meeviel. Je wordt niet te kakken gezet. En het belangrijkste is dat meedoen een keuze is. Je kan er ook voor kiezen om alleen toe te kijken. Dus het voelt altijd veilig. Als je meedoet, heb je een stem. Dat is een waardevolle vaststelling in deze tijd. Op die manier is deze voorstelling toch ook politiek.”

Theater

Emke Idema/Frascati Producties: This Can't Happen. Première:
23 /11, Frascati. Tournee t/m 29/3. Inl: frascatiproductions.nl